

Комарницька Т. К.

ORCID: 0000-0001-7196-0066

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри мов і літератур Далекого Сходу

та Південно-Східної Азії

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

РОЗМИВАННЯ ЛЕКСИЧНИХ І ГРАМАТИЧНИХ НОРМ У МОВІ МАСОВОЇ КУЛЬТУРИ ЯПОНІЇ

Ключові слова: невмотивовані англіцизми, морфологічна гібридизація, розхитування синтаксичних норм, японська мова.

Характерною ознакою інформаційної доби є масова культура, серед особливостей якої наводять: максимальну спрощеність, примітивність, доступність і зрозумілість для «сірої маси», споживацтво, задоволення елементарних людських потреб, націленість на отримання насолоди, гру на інстинктах [2, с. 79]. Об'єктом масово-культурного впливу стає і мова, яка зазнає лексичного обмеження та граматичної гібридизації; при цьому наукове осмислення новітніх процесів у мові, пов'язаних із поширенням масової культури, лише починається. Об'єктом дослідження ми обрали мову японських модних журналів як одного з жанрів масової культури, а предметом – лексичні та граматичні зрушення у мові японських модних журналів. Матеріалом дослідження нам послугували статті модного жіночого журналу *Cosmopolitan Japan* (<https://www.cosmopolitan.com/jp/>). Метою нашої розвідки вбачаємо в розкритті лексичних і граматичних явищ, які наявні у мові масової культури; відповідно, завданнями будуть: 1) описати особливості лексики японських модних журналів і виявити вплив глобалізації на неї; 2) описати явища морфологічної гібридизації і синтаксичних зрушень у мові японських модних журналів. Виконати ці завдання нам допоможуть такі методи: лінгвістичний описовий та метод компонентного аналізу.

За нашими спостереженнями лексиці модних журналів притаманне зловживання невмотивованими англіцизмами (у дужках наводимо оригінальні англійські слова, які стали ґрунтом для запозичень):

中嶋マコトの月間九星 ビューティ 占い – запозичене слово ビューティ (beauty) краса має цілком повноцінний відповідник 美しさ;

メイクがスピーディに仕上がるだけでなく、ポーチの中身もグッと身軽にしてくれる優秀なコスメをピックアップ！フェイス・チーク・リップ・アイカラーに！ – низка запозичень **メイク** (make) *макіяж*, **スピーディ** (speedy) *швидко*, **косме** (cosmetics) *косметика*, **ピックアップ** (pickup) *підбір*, **フェイス** (face) *обличчя*, **チーク** (cheek) *щока*, **リップ** (lip) *зуба*, **アイカラー** (eye colour) *колір очей* мають відповідники **化粧**, **早く**, **化粧**, **手に取る**, **顔**, **頬** **っぺた**, **唇**, **目の色**. У цьому фрагменті також варто звернути увагу на утворення **スピーディ** (запозичення **スピーディ** + японський відмінковий формант **-に**), яке є гібридом, про що йтиметься нижче;

10頭身 **モデル**が教える、ナチュラルヘルシーフェイスの作り方 – у наведеному прикладі до японського тексту введено три невмотивовані англіцизми (**ナチュラルヘルシーフェイス**, що відповідає англійському словосполученню *natural healthy face*), об'єднані в єдиний комплекс за граматичними правилами англійської мови, тобто до всього ще й непристосовані під японську граматику. Відповідно, японському читачеві не просто відразу зрозуміти синтаксичні зв'язки між словами у вказаному реченні, а також установити частиномовний статус запозичених слів, оскільки вони не мають морфологічних ознак, притаманних японським частинам мови (напр., форманти **-な** / **-い**, що оформлюють прикметники).

Вважаємо, що повсякчасне включення іншомовного елемента, нехтування питомою лексикою й синонімічним багатством мови призводить до зниження культури мови, розмивання її норм і деградації мовної свідомості читача, який, наслідуючи «модну» мову, і сам починає замінювати питомі слова на іншомовні, збіднюючи тим самим лексику рідної мови. Виходить, надмірне вживання елементів чужої мови є деструктивним явищем, яке підриває «відчуття мови» і врешті-решт веде до деградації мовної свідомості.

У царині морфології мови масової культури притаманне творення мішаних мовних одиниць, які є результатом морфологічної гібридизації елементів двох мов (японської та англійської). Явище мовної гібридизації провідні соціолінгвісти оцінюють украй негативно, оскільки воно призводить до втрати орієнтирів у відчутті рідної мови, нерозрізнення і, як наслідок, змішування різних мовних систем [1, с. 72]. Відповідно процеси у морфології мови масової культури також ведуть до зниження мовленнєвої культури. У мові японських модних журналів спостерігаємо морфологічну гібридизацію здебільшого за моделлю «запозичена основа + японська службова морфема»:

人気OVER40セレブ11人の、ヘルシー食生活を大調査！奇跡の若さ！年々若返っていくような**セレブたちは**、どんな方法でスタイルを**キープしているの？** – в уривкові вжито мішані мовні одиниці **セレブたち**

зірки й キープしている підтримувати, що являють собою англійсько-японський морфологічний гібрид за моделлю «запозичена основа + японська службова морфема». Слово セレブたち утворене шляхом приєднання до усіченої основи запозиченогоセレブリティ(celebrity) суфікса -たち, що позначає множину деяких іменників; слово キープしている утворене від запозиченого дієслова キープ(keep) і японського дієслівного суфікса -する (у тривалому виді), який зазвичай приєднується до іменників-китаїзмів канго, створюючи з них дієслова; тут спостерігаємо фактично «нульовий» словотвір, у результаті якого дієслово утворене з дієслова;

アソコをデコる!?海外女子を魅了する「ヴァジャズリング」とは – гібридне дієслово デコるдекорувати, утворене від усіченої основи запозиченого з англійської デコレーション (decoration) + японський дієслівний суфікс -る, який приєднується до питомо японських основ ваго;

まず選んだのは「ダメージジーンズ×白Tシャツ」にネイビーのロングコートを取り入れて、ラフな組み合わせをコートでカジュアルアップさせたスタイル。 – мішані одиниці **ネイビー** (утворення родового відмінку запозиченого іменника **ネイビー** (navy) шляхом додавання до нього відмінкового суфікса -の), **ラフな** (утворення напівпредикативного прикметника шляхом додавання до запозиченого прикметника **ラフ**(rough) японського прикметникового суфікса -な), **カジュアルアップさせた** (утворення дієслова у каузативі від двох запозичених слів **カジュアルアップ** (casual up) і дієслівного суфікса -する, що створює дієслово від іменників-китаїзмів, у формі каузативу).

Як бачимо, гібридний словотвір у мові японських модних журналів здебільшого спирається на самостійне запозичене слово і службову японську морфему. Вважаємо явище морфологічної гібридизації деструктивним, оскільки утворені таким чином одиниці порушують як англійську, так і японську традиції слововживання.

У царині синтаксису в око впадає явне зловживання синтаксичними стилістичними фігурами, які порушують традиційну будову речення. Їхнє помірне вживання допомагає створити певний емоційно-експресивний ефект, наприклад, у художньому мовленні, однак їхній надлишок у журнальних статтях спотворює текст, роблячи його неприродним. Серед синтаксичних фігур у мові японських модних журналів переважають номінативні речення й еліпсис, що порушують традиційну для японської мови структуру SOV:

マルチグロウスティックはチークやベース、リップやアイカラーとあらゆるパーツに**使用可能**。;

頬や小鼻の毛穴、肌の凹凸をなめらかにカバーする**部分用化粧下地**。;

まるで20代~30代に見えて、40歳を超えてもなお美しさを保ち、老いに負けるどころか、より一層輝き続けている彼女たち。その美しさを保つ方法は、私たちも意識すればできることばかり。セレブたちの若さの秘訣に迫る、食生活やワークアウト、ライフスタイルをまとめました。;

気学鑑定士&ビューティジャーナリスト、中嶋マコトによる2018年4月の運勢。美に磨きをかけるためのアドバイスもお届け！

Порушення синтаксичних норм, надає більшої експресивності реченню і робить акцент на імені, а не на дії, однак водночас розхитує синтаксичні норми, що, на нашу думку, веде до деградації мовної особистості.

Отже, ми дійшли таких висновків. 1. У сфері лексики спостерігаємо засилля невмотивованих запозичень-англіцизмів, які здебільшого дублюють значення власне японських слів, а тому не збагачують словник, а, навпаки, відіграють деструктивну роль, збиваючи мовців із пантелику. Повсякчасне вживання англіцизмів у мові масової культури Японії демонструє потужність культурної експансії США, які є своєрідним масово-культурним взірцем не лише для Японії, а і для решти країн світу. 2. З погляду морфології мови японських модних журналів притаманне явище морфологічної гібридизації, результатом якого є творення гібридних мовних одиниць, що зазвичай складаються з запозиченої англійської основи і японської службової морфеми. Такий гібридний словотвір свідчить про глибшу інтеграцію англійських запозичень у систему японської мови, а також нерідко відбувається всупереч традиції японського словотворення, що веде до розхитування мовних норм. Негативних змін зазнає і синтаксична структура речення: частотними є еліптичні й номінативні речення, які порушують характерну для японської мови будову SOV. Ці синтаксичні зрушення з огляду на їхню частотність поширюють серед аудиторії глянцевих журналів хибні зразки слововживання.

Вважаємо, що актуальним надалі буде також вивчення мови масової культури на матеріалі інших мов світу.

Література:

1. Масенко Л. Т. Суржик: між мовою і язиком. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011. 135 с.

2. Флиер А. Я. Избранные работы по теории культуры. Москва: Литагент «Согласие», 2014. 560 с.